

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

بوی گریلا

رخساره قدرتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بوی کربلا

نویسنده:

رخساره قدرتی

ناشر چاپی:

مجهول (بی جا ، بی نا)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	بوی کر بلا
۶	مشخصات کتاب
۶	بوی کر بلا
۶	مقدمه
۷	عاشورا در اندیشه شاعران (قبل از صفوی)
۱۲	عاشورا سرایی در عصر صفوی
۱۴	محتشم سرآمد عاشورا سرایان
۲۰	نتیجه
۲۲	درباره مرکز

نویسنده: رخساره قدرتی

ناشر: رخساره قدرتی

بوی کربلا

بوی گل یعنی که بوی کربلا- بوی یاس خانه زاد مصطفی یاس کوچک یاس باغ فاطمه (س یاس یعنی در دو داغ فاطمه (س) بوی گل یعنی که بوی لاله ها لاله های سرخ باغ کربلا کربلای تشنه کام بی قرار کربلای تا همیشه سوگوار سرزمین سروهای سرفراز عاشقان سربدار پاکباز تشنه در حسرت یک جرعه آب سوخته از سوز هرم آفتاب کربلا باغ عطش باغ خدا شعله ور در آتشی بی انتها کربلا یعنی شهیدستان غم سرزمین آه و اشک دم به دم باغی از شمشاد اما سوخته ز آتش بیداد یک جا سوخته سرزمین سرخ گل‌های عطش هم‌نوی غم هم آوای عطش کربلا تاریخ سرخ انقلاب بین مرگ و زندگی یک انتخاب انتخاب سرخ مردانی صبور قاصدان سرزمین عشق و نوربوی سرخ گل پیامی آشناست بوی گل بوی حسین (ع) و کربلاست رخساره قدرتی

مقدمه

نهضت عاشورای حسینی بر محور فداکاری و جان فشانی شکل گرفت امام حسین (ع) با مقابله در برابر ستمگران درس آزادی و آزادگی و عزت و شرف را به انسانیان آموخت با ریختن خون خودش درخت اسلام را آبیاری و امت اسلام را بیدار کرد. در فرهنگ شیعه عاشورا عظیم ترین و اندوهناکترین روز در تاریخ اسلام است بزرگترین فاجعه در این روز اتفاق افتاده و عظیم ترین ستم به خاندان پیامبر (ص) در این روز به وقوع پیوسته است امام رضا (ع) در این باره فرمودند: «در جاهلیت حرمت این ماه را نگاه می داشتند و از جنگیدن خود داری می کردند ولی ظالمان در محرم خون ما را ریختند و حرمت ما را شکستند و فرزندان و زنان ما را اسیر کردند و خیمه ها را آتش زدند و غارت کردند و حرمت پیامبر را در باره ذریه اش رعایت نکردند.» قیام

امام حسین (ع) موجب احیای دین خدا گردید و عاشورا فصل خون گریستن و یادواره دلاوریها و ایثارگری شهیدان است عاشورا یعنی شور شیفتگان حقیقت عاشورا یعنی عشق و ایثار و فداکاری عاشورا یعنی مقابله حق با باطل و سرانجام عاشورا شعر شعوری است که در کربلا سروده شده است امام حسین (ع) که کشتی نجات و چراغ هدایت است با شهادتش اثبات کرد که انسان بی ولایت محکوم به فناست «اوست که با قیام خود در برابر طاغوت تعلیم سازندگی و کوبندگی به بشر داد و راه فنای ظالم و شکستن ستمکار را به فدایی دادن و فدایی شدن دانست. در ادب فارسی شاعران پارسی گو همه جا امام حسین (ع) را ستون حق و حقیقت و حماسه خونین او را مجموعه ای از فرهنگ تعالی بخش انسان ساز در همه دوران ها دانسته اند. شاعران آزاده زبان فارسی از همان ابتدا مظلومیت شهیدان کربلا را به گوش جهانیان رسانیده و بعد از زینب (س) پیام رسانان این نهضت بوده اند. چنانکه می دانیم هنگام بازگشت کاروان اُسرا و نزدیک شدن به مدینه در قالب شعر این پیام به مدینه رسید و شهر یکباره شیون و شور و ناله گشت شاعران پارسی گوی این نهضت را با عناوینی چون نوای حسینی عشق حسینی انقلاب حسینی حماسه حسینی کربلای حسینی عاشورای حسینی عزای حسینی شور حسینی خط سرخ حسینی ... یاد کرده اند.

عاشورا در اندیشه شاعران (قبل از صفوی)

اگر چه اغلب «قوامی رازی شاعر شیعه مذهب را آغاز گر شعر عاشورایی دانسته اند، اما نخستین قصیده منتقِب و مرثیه را باید در دیوان «کسایی جستجو کرد و او را پیشگام

شعر عاشورایی دانست او نخستین سوگنامه مذهبی را درباره فاجعه کربلا در قصیده ای آورده است که مطلع آن چنین است باد صبا در آمد فردوس گشت صحرا آراست بوستان را نیشان به فرش دیبا «قوامی رازی شاعر شیعه مذهب قرن ششم به تقلید از کسایی واقعه کربلا را در شعرش ترسیم کرده و فریاد حق طلبان و بیدادگری یزیدیان را به گوش جهانیان رسانده است او در قصیده ای پنجاه و نه بیتی با مطلع روز دهم ز ماه محرم به کربلا ظلمی صریح رفت بر اولاد مصطفی هرگز مباد روز عاشورا در جهان کان روز بود قتل شهیدان کربلا این واقعه را توصیف کرده است در این مرثیه گویی شاعر خویش را در این واقعه قرار داده و آنچه می نگرد توصیف می کند. در یک طرف یزیدیان بی شمار تا بن دندان مسلح هستند و چون اژدهایان مخوف تمام میدانها را انباشته اند و در سوی دیگر حسینیان تشنه کام با عده ای اندک به خاطر افشای حقیقت به رهبری آزاد مردی از تبار رسول الله (ص) آمده اند تا جان خویش را برای دین خدا نثار کنند و مرگ با عزت را بر زندگی با ذلت ترجیح داده اند. در قرن ششم «سنایی شاعر عارف در یک مثنوی بیست و چهار بیتی طرفداری خویش را از خاندان عصمت و طهارت اعلام می کند. دشمنان قصد جان او کردند تا دمار از تنش بر آوردند او بر این زیاد و یارانش که با شمشیر آخته بر امام حسین (ع) حمله ور شدند و سر مبارکش را از تنش جدا کردند لعنت می فرستد و ندای حق طلبی را به گوش مردم می رساند و پایه های حکومت ظالم را متزلزل می سازد. او در مثنوی جان

سوز دیگری حماسه کربلا را توصیف کرده و نسیم برآمده از کربلا را از گلزار بهشت می داند: حبذا کربلا و آن تعظیم کز بهشت آورد به خلق نسیم نکته در خور توجه این است که نه تنها شاعران شیعه مذهب بلکه شاعران سنی مذهب نیز در منقب سالار شهیدان سوگنامه سروده و با سرودهای خویش ندای مظلومیت سالار کربلا را به گوش آزاد مردان جهان رسانیده اند. «عطارد نیشابوری شاعر و عارف قرن ششم و اوایل قرن هفتم ضمن مرثیه سرایی حسین را ولی خدا دانسته اند و سیرت نیکویش را ستوده و از تشنه کامی و سر بریده اش نالیده کیست حق را و پیمبر را ولی آن حسن سیرت حسین بن علی آفتاب آسمان معرفت آن محمد صورت و حیدر صفت او همچنین امام حسین (ع) را چراغ هدایت و دریای معرفت می داند و بر این عقیده است که همه عالم از نور پاکش منور شده است امامی که آفتاب خافقین است امام از ماه تا ماهی حسین است چو خورشید جهان را خسرو آمد که نه معصوم پاکش پس رو آمد چو آن خورشید اصل خاندان است به مهرش نه فلک از پس دوان است چراغ آسمان مکرم بود جهان علم و بحر معرفت بود» مولوی شاعر و عارف قرن هفتم در مثنوی کربلا را همچون کعبه معرفی می کند: مسجد اگر کربلای من شوی کعبه حاجت روای من شوی او در غزلی دیگر به توصیف این مرغان عاشق کوی یار پرادخته که با رهایی از خویش به حقیقت رسیده اند: کجایید ای شهیدان خدایی بلا جویان دشت کربلایی کجایید ای سبک روحان عاشق پرنده تر ز مرغان هوایی کجایید از زجان و دل رهیده کسی مر عقل را گوید کجایی سیف فرغانی

از شاعران سنی و حنفی مذهب که قصیده ای در شهادت گوهر پاک علی مرتضی سروده و خسته دلان را در غم و ماتم فرو برده است ای قوم بر این عزا بگریید بر کشته کربلا بگریید «خواجوی کرمانی شاعر قرن هشتم درباره فاجعه کربلا بر این باور است که اگر کوه این مصیبت را بشنود دل افکار خواهد شد و تاب نخواهد آورد: حدیث مقتل او گر به گوش کوه رسد شود زخون دل اجزای او عقیق مذاب او در شعر دیگری امام حسین را گوشواره عرش جهان دار خرقه پوش خسرو صوفی نشان سلطان حیدری مروارید دریای شریعت محمدی معرفی می کند که بالب خشکیده به شهادتش رساندند و جهانی را در سوگ نشانند: آن گوشوار عرش که گردون جوهری با دامنی پر از گهرش بود مشتری درویش ملک بخش و جهان دار خرقه پوش خسرو نشان صوفی و سلطان حیدری در صورتش متین و در سیرتش مبین انوار ایزدی و صفات پیمبری در بحر شرع لولو شهوار و همچو بحر در خویش غرقه گشته ز پاکیزه گوهری خواجه ناصر بخاری شاعر قرن هشتم با حسن تعلیلی بسیار زیبا شکوفایی گل سرخ در بهار را از خون امام حسین می داند و آنانی را که بعد از شهادت آن سرور دل بر این دنیا بسته اند کوردلانی می داند که اگر دنیا وفایی داشت با فرزند پیامبر (ص) چنین نمی کردند: کوردلی کاوگزید دارفنا بر بقا کرد سرای سرور در سر بیت حزن کشته یکی را به زهر، غم زده و تلخ کام خسته یکی را به تیغ تشنه لب و ممتحن گل شکفد در بهار سرخ زخون حسین سبزه بر آید ز خاک سبز

زهر حسن در قرن هشتم «سلمان ساوجی در شعر خویش امام حسین (ع) را مظهر اسرار خدا، چشم و چراغ انبیاء، آرام جان علی مرتضی و گل رخسار آل مصطفی معرفی می کند که مدفن مقدسش کعبه عز و علا و منزلگاه آیات رحمت الله، مهبط انوار عز و شرف و مشهد آل عباسست بوی خوش نسیم صبحگاهی از تربت با طراوت اوست و سیاهی شب از کلاله زلفش رنگ گرفته زوار حریمش عرشیان و افلاکیانند: خاک و خون آغشته لب تشنگان کربلاست آخر ای چشم بلایین جون جوی پایت کجاست جز به چشم و چهره مسپر خاک این در کان همه نرگس و گل رخسار آل مصطفاست ای دل بی صبر من آرام گیر اینجا دمی وین حریم بارگاه کعبه عزو علاست اوحدی یکی از شاعران دیگر است که در قصیده ای عزا به منقبت فرزند رسول الله پرداخته و از چشمها می خواهد بگیرند و با سیل اشک صحرای کربلا را آبیاری کنند: این آسمان صدق و در اختر صفاست یا روضه مقدس فرزند مصطفی است این داغ سینه اسدالله و فاطمه است یا باغ میوه دل زهرا و مرتضی است این دیده خوابگاه حسین علی است این یا منزل معانی و معموره علاست ای چشم خاک شو که بیابان محنت است ای چشم آب ریز که صحرای کربلاست ابن حسام از شاعرانی است که در حال هجر به سر می برد او در فراق خویش راز به باد صبا می گوید و از او عاجزانه می خواهد که به مدینه و حجاز نزد رسول الله برود و از قبرستان بقیع بگذرد. آنگاه عازم نجف اشرف شود و پس از آن پیامش را همراه با

درود به برگزیدگان خدا به کربلای حسینی بگوید که چشمان او به خاطر هجر در خون نشسته است او در این قصیده شهید کربلا را با جهانی برابر می کند که از ستم شامیان در غمش اشکها روان است ای باد صبحدم خبر یار من بیار دانی چه خوش خبر یار من بیارتلخ است کام من سخنی از لبش بگو تنگ است عیش من خیری زان دهن بیار او در قصیده دیگری آن حضرت را سرو باغ لافتا، گلبن باغ مرتضی نوبهار حسن قبله دعای مستمندان معرفی می کند که گرد و غبار مرکب زائرش دواى دیده نابیناست قندیل آفتاب کز او عرش راضیاست تاب شعاع روضه مظلوم کربلاست انوار لامعات مصاییح مرقدش چون پرتو لوامع مشکلات کبریاست

عاشورا سرایی در عصر صفوی

عصر صفوی که با تشیع گرایی سلاطین و مردم کشور همراه بود سبب شد عاشورا سرایی در مرکز حکومت و سایر نقاط مملکت رونقی به سزا یابد و شاعران این دوره با توجه به موقعیت خویش به عاشورا سرایی در مصیبت سیدالشهداء پردازند. مرثیه سرای و ذکر مصیبت ها در حیطه مذهبی در این دوره دویست ساله پیش از تمام دوره های تاریخ است گرایش شدید حکومت صفوی به مذهب تشیع در مرثیه سرایی و منقبت خاندان عصمت و طهارت بسیار مؤثر بوده است مثلاً وقتی «محتشم قصیده ای در مدح شاه طهماسب صفوی سرود، شاه گفت «من راضی نیستم شاعران زبان به مدح و ثنای من بکشایند بهتر است قصیده در شأن حضرت علی (ع) و امامان معصوم بگویند و جایزه خود را ابتدا از ارواح مقدس آنان گرفته پس از آن از ما توقع بدارند.» بنابراین شاعرانی که با

نیتی غیر از ستایش امامان و ترویج اندیشه های مذهبی شعر می گفتند در نزد شاهان صفوی جایی نداشتند و به خاطر همین بسیاری از شاعران راه هند را در پیش گرفتند و به دربار شاهان هند رفتند. اگر چه اغلب شاعران در دوره های قبل از صفوی شغل و پیشه ای نداشتند و فقط مداح دربار حاکمان و سلاطین بودند در این دوره بیشتر شاعران صاحب شغل و پیشه ای بودند و شعر و شاعری بیشتر در خدمت اجر اخروی قرار گرفته است از لحاظ سبک شعری اگر چه شاعران این دوره به خاطر تقلید، شعر در حالت رکود به سر می برد اما برخی شاعران مضامین جدیدی در شعر پدید آورده اند که در نوع خود بی نظیر است شعرهای مذهبی این دوره از سوزناک ترین و غم انگیزترین مرثیه های شعر دینی در طول تاریخ گذشته است در دوره های قبل از صفویه شاعران اغلب به تک بیتهایی درباره حماسه کربلا بسنده کرده و با ذکر مصیبت سیدالشهداء و یارانش اشک از دیده جاری کرده اند شاعران این دوره بیشتر خود را در سرزمین کربلا- احساس کرده به گونه ای که شاهد ستمگریهای یزیدیان و تشنه کامی حسینیان بوده اند. اگر چه عاشورا سرایی از قدمت بیش از هزار ساله در ادبیات فارسی برخوردار است و شاعران پارسی گو امام حسین را استوانه حق و حقیقت دانسته اند اما به یقین باید گفت: تعالی مرثیه سرایی در شاعران شیخ عصر صفوی جلوه گر شده است «وحشی بافقی یکی از شاعران این دوره در مرثیه ای روز عاشورا را روز ماتم جهان بیان کرده است که یزیدیان با تیشه ستم گلستان کربلا را غارت کردند: روزی است که حادثه کوس

بلا- زده است کوس بلا- به معرکه کربلا زده است روزی است که دست ستم تیشه جفا بر پای گلبن چمن مصطفی زده است روزی است که بسته تتق آه اهل بیت چتر سیاه بر سر آل عبا زده است بابا فغانی شیرازی شاعر دیگر این دوره سرخی رنگ گلها را از خون شهیدان می داند؛ هر گل که بر دمید زهامون کربلا دارد نشان تازه مدفون کربلا «اهلی شیرازی شاعر مشهور عصر صفوی در حسرت غم تشنگان کربلا دیده را دجله ساخته و از سوز جگر برای سوخته های دشت کربلا با سوز و گداز می نالد: ماه محرم است و شد دجله روان ز چشم ما بهر حسین تشنه لب شاه شهید کربلا تشنه لبان کربلا روی به خاک و تن به خون ما پی آبروی خود، خاک بر آبروی مابا شهدای کربلا لاف و وفا هر که زند گرنه شهید گریه شد، مدعی ای است بی وفا» اهلی شیرازی در مرثیه دیگری خاک کربلا را به خاطر خون اهل بیت پیامبر سرشار از ماتم و اندوه می بیند: آمد عشور و در همه ماتم گرفته است آه این چه ماتم است که عالم گرفته است ماه محرم آمد و بیگانه را چه غم کاین برق غم به سینه محرم گرفته است زان مائده است تشنه جگر خاک کربلا کز خون اهل بیت نبی غم گرفته است

محتشم سر آمد عاشورا سرایان

«مولانا کمال الدین محتشم کاشانی از جمله بازاریانی بود که به شاعری روی آورد او در بازار کاشان به بزازی مشغول بود. محتشم از کسانی بود که به سفارش شاه طهماسب صفوی به اشعار دینی روی آورد. در ادب فارسی کم نیستند شاعران عارفی که لطف خداوندی

شامل آنان گشته از گرداب مدح و ستایش به تعالی عرفان رسیده اند «سنایی غزنوی شاعر و عارف قرن ششم که چهل سال از عمرش به بطالت گذشت و سرانجام به عرفان روی آورد و از شاعران عارف معروف گشت او اولین شاعری است که عرفان در شعر او جلوه گری می کند.» ناصر خسرو قبادیانی که به قول خودش با دیدن خوابی از خواب چهل ساله بیدار می شود و عطار نیشابوری یکباره وابستگی های دنیا را رها می کند. «محتشم نیزیکی از شاعرانی است که لطف خداوندی شامل او گشت او که ابتدا شاعری قصیده پرداز و مدیحه سرا بود با سرودن ترکیب بند معروف عاشورایی خویش خورشید درخشان آسمان مرثیه سرایی گردید تا جایی که شاعران صاحب ذوقی چون «صباحی بیدگلی ، «وصال شیرازی و «میرزا محمود فدایی مازندرانی که طولانی ترین ترکیب بند عاشورایی ادب فارسی را در بیش از چهار هزار بیت سروده است از سبک او پیروی کرده اند. او در مرثیه سرایی بهترین قالب را برگزید و با سرودن دوازده بند معروف عاشورایی والاترین مرثیه سرای شعر پارسی گشت که هر چه دارد. همه از دولت اقبال حسین (ع) دارد و بس «محتشم در این شعر واقعه کربلا را به قیامتی مانند کرده است که بدون آنکه اصرافیل در صور بدمد قیامتی به پا می شود او چون بر احادیث اسلامی احاطه کامل دارد حالت‌های پدیدار شدن قیامت را شرح می دهد «آفتاب از مشرق طلوع می کند و در تمام عالم شور قیامت پدید می آید و زلزله بزرگی در زمین رخ می دهد». باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و

چه عزا و چه ماتم است گویا طلوع می کند از مغرب آفتاب کاشوب در تمامی ذرات عالم است گر خوانمش قیامت دنیا عجیب نیست این رستخیز عام که نامش محرم است و در قسمتی دیگر: عرش آنزمان بلرزه در آمد که چرخ پیر افتاد در گمان که قیامت شد آشکاروانگه ز کوفه خیل الم رو به شام کرد نوعی که عقل گفت قیامت قیام کرد او شاعری است که هر واژه را در جای مناسب خویش بکار برده است کمتر شاعری مانند او اینگونه از واژه ها در نهایت سلاست و صلابت استفاده می کند و از آن بهره مند می گردد. بر خوان غم چون آدمیان را صلا زدند اول صلا به سلسله انبیا زدند اصلی ترین معنی واژه «صلا» زدن دعوت کردن برای غذا است لذا، او در ابتدا خوان را گسترده سپس آدمیان را صلا زده است در بیتی دیگر: زان تشنگان هنوز به عیوق می رسد فریاد العطش ز بیابان کربلا در این بیت واژه «عیوق» را آورده است عیوق ستاره ای است سرخ و آتشین که در سمت راست دورترین قسمت آسمان است با تشنگی و سوزندگی ارتباط خاصی دارد راهنمای تشنگان در بیابانهاست لذا فریاد العطش کودکان به عیوق می رسد. و یا: بهر خسی که بار درخت شقاوت است در باغ دین چه با گل و شمشاد کرده ای واژه «خس» را بالا-ترین بار معنایی به کار برده است در بیت ای زاده زیاد نکرده است هیچگاه نمرود این علم که تو شداد کرده ای واژه «زاده در کنار «زیاد» و «نمرود» و «شداد» در نهایت سلاست در اوج معنا به کار برده است از جهت تصویر اگر چه اغلب شاعران تصویر سازی را فقط به خاطر

زیبایی در شعر آورده اند محتشم کوشش کرده است تصویر را وسیله ای برای القاء حالتها و نمایش جوانب گوناگون قرار دهد لحظه لحظه این حماسه را احساس کرده است گویی او در متن واقعه بوده و آنچه تصور می کند نه تنها با چشم دیده است بلکه ضربه های سلاح ها و سوز و گداز تشنگی را چشیده است و این همان هم دردی با مظلومان دشت کربلاست این کشته فتاده به هامون حسین توست این صید دست و پازده در خون حسین توست این ماهی فتاده به دریای خون که هست زخم از ستاره بر تنش افرون حسین توست و یا: هر چند بر تن شهدا چشم کار کرد بر زخمهای ضربه تیر و سنان فتادیکی از ویژگی های بارز «محتشم هوشیاری عجیب او در شناخت نقش های مختلف واژه هاست او جای آریه ها را می داند هیچگاه به طرف افراط و تفریط نمی رود همه را در حد اعتدال به کار می بندد تشبیه ها و استعارهای بیت های زیر بیان گر این مطلب است کاش آن زمان سرادق گردون نگون شدی این خیمه بلند ستون بی ستون شدی و: این نخل تر کز آتش جانسوز تشنگی دود از زمین رسانده به گردون دون شدی واژه «نخل را به تنهایی به کار نبرده است بلکه صفت «تر» را در کنار آن قرار داده تا با تشنگی مناسبت داشته باشد. و «خشک لب در کنار فرات قرار گرفته شده است این خشک لب فتاده دور از لب فرات کز خون او زمین شده جیحون حسین توست پرنده خیال او تا مرز حیرت پرواز می کند او می تواند از رهگذر تصویرهای استعاره و تشبیه بگذارد و به نهایت صور خیال برسد. در ترکیب بند

«محتشم وسیع ترین صور خیال اغراق شاعرانه است اغراق در شعر او ویژگیهایی دارد که از نظر برتری با اشعار شاعران قابل قیاس نیست اغراقهای او شامل رمز و رازهایی است که جلوه گر حقیقت هاست «فردوسی در بیت شود کوه آهن چو دریای آب اگر بشنود نام افراسیاب به غیر از شکوه و عظمت افراسیاب هدفی دیگر ندارد اما محتشم از اغراق نه تنها برای بیان عظمت فاجعه کربلا بلکه هدفی فراتر از آن دارد: باز این چه رستخیز عظیم است در زمین بی نفخ صور خواسته تا عرش اعظم است اگر «فردوسی در محسوسات قدم می گذارد و می گوید: چو فردا بر آید بلند آفتاب من و گرز و میدان و افراسیاب چنانش بکوبم به گرز گران که فولاد کوبند آهنگران او از این مرحله پا فراتر می نهد و در نامحدود کرانه جای می گیرد او در اغراقها نیز آنچه فقه شیعی به او آموخته مدد می جوید «قیامت بارگاه قدس ملک ..» در بارگاه قدس که جای ملال نیست سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است و یا: شد وحشتی که شور قیامت ز یاد رفت چون چشم اهل بیت بر آن کشتگان فتادو یا: چون خون زحلق تشنه او بر زمین رسید جوشید از زمین و به عرش برین رسیدو یا: آن خیمه ای که گیسوی حورش طناب بود شد سرنگون ز باد مخالف حباب وار «محتشم در این ترکیب بند به غیر از مرثیه و ندبه هدف دیگری دارد او بیان کننده حقیقت ها و واقعیت هاست یکی از اهداف یزیدیان و خاندان بنی امیه گمنام نگه داشتن این نهضت بود تا جایی که کاروان اُسرا را خارجی لقب دادند، «محتشم

در این مرثیه بیان گر آن است که امام حسین کیست و چه مقامی دارد؟ لذا فریاد بر می آورد: آن سر که بود که بر سرودش نبی مدام اکنون بیا بر سر این نیزه ها بین آن تن که بود که پرورشش در کنار تو غلطان به خون به معرکه کربلا بین که بیان گر: «حسین منی و انا من حسین است بی اختیار نعره هذا حسین اوسرزد چنان که آتش از او در جهان زدند و ناگاه خواننده خود را در شام و کوفه خطبه کوبنده زینب را به یاد می آورد که خورشید و آسمان و زمین نور مشرقین پرورده کنار رسول خدا حسین او در بیت دیگر مقام و عزت امام حسین (ع) را چنین بیان می کند: وانگه سرادقی که ملک محرمش نبود کردند از مدینه و در کربلا زدند و باز کینه این قوم را به گذشته بر می گرداند که با مادرش حضرت زهرا (س) چه کردند: آن در که جبرئیل امین بود خادمش اهل ستم به پهلوی خیرالنسا زدند این حدیث معروف «ان الحسین مصباح الهدی و سفینه النجاه را «محتشم در این ترکیب دو بار بیان کرده است کشتی شکست خورده طوفان کربلا بر خاک و خون تپیده به میدان کربلا کاش آن زمان که کشتی آل نبی شکست عالم تمام غرقه دریای خون شدی او بیان کننده آن است که یزید کیست و از چه خاندانی است لذا، بهترین تعبیر را که برگرفته از قرآن است انتخاب کرده بهر خسی که بار درخت شقاوت است در باغ دین چه با گل و شمشاد کرده ای «درخت شقاوت این همان تفسیر آیه «مثل کلمه خبیثه کشجره خبیثه

اجتث من فوق الارض مالها من قرار» که تفسیر نویسان نقل کرده اند منظور از شجره خبیثه که به قول محتشم همان درخت شقاوت می باشد بنی امیه است هنگامی که دختر امام حسین (ع) با سر بریده پدر رو به رو شد اولین سخنش این بود که ای پدر! چادر از سر ما برداشته و عمه ام زینب را کتک زدند حضرت زینب (س) در خطبه معروفش به یزید فرمود: «شما کنیزکان خود را پنهان نگاه داشته اید و خاندان پیامبر را به هر سو می برید و چشمها آنها را می نگرند» محتشم از این سوگ با دلی پر دردمی گوید: جمعی که پاس محملشان داشت جبرئیل گشتند بی عماری و محمل شتر سوارو سپس او با مهارتی تمام قیامت را که در ابتداری این ترکیب نبد پدید آورده بود نابود می سازد زیرا حادثه عظیم تری رخ می دهد: شد وحشتی که شور قیامت زیاد رفت چون چشم اهل بیت بر آن کشتگان فتاد او به خاطر اوج این فاجعه جمله معروف حضرت زینب «انت اخی را بیان می کند: این کشته فتاده به هامون حسین توست این صید دست و پا زده در خون حسین توست این خشک لب فتاده دور از لب فرات کز خون او زمین شده جیحون حسین توست این ماهی فتاده به دریای خون که هست زخم از ستاره بر تنش افزون حسین توست و سرانجام خاموش محتشم که دل سنگ آب شد مرغ هوا و ماهی دریا کباب شد

نتیجه

از هنگامی که امام حسین (ع) به شهادت رسید. شاعران آزاده این واقعه را به تصویر کشیده اند و در سوگ سالار شهیدان نالیده و هر یک در فراخور حال سوگنامه ها سروده اند. در دوره صفوی که

تشیع گرایبی رونق می یابد عاشورا سرایی نیز بسیار رواج می گیرد، که اوج این عاشورا سرایی در ترکیب بند محتشم نمودار شده است زیرا محتشم با ذوق سرشار خویش و احاطه در احادیث و روایات اسلامی چنان آن را ترسیم کرده است که گویی نه تنها این واقعه را دیده بلکه در آن شرکت داشته است تا جایی که خواننده را با خویش هم‌نوا می سازد. از طرفی دیگر او هدفی والاتر از مرثیه سرایی دارد و آن بیان کننده حقیقتی است که همیشه ستمگران تاریخ قصد پنهان کردن آن را داشته اند.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

